

EVENTS OF SCIENTIFIC LIFE ПОДІЇ НАУКОВОГО ЖИТТЯ

BETSA S.D., PAVLOVYCH YU.P., PEVSE A.A.: UKRAINIAN LANGUAGE: GRADE 5 TEXTBOOK FOR GENERAL SECONDARY SCHOOLS WITH HUNGARIAN-LANGUAGE INSTRUCTION, INCLUDING AUDIO SUPPORT. CHERNIVTSI: MPP "BUKREK", 2023. 248 p.

Ye. B. Baran*, **N. A. Libak****

The textbook was developed in accordance with the model curriculum "Ukrainian Language for Classes with Instruction in Hungarian. Grades 5-9" for general secondary education institutions (authors and compilers S.S. Chernychko, A.A. Pevse, et al.). It complies with the conceptual principles of the New Ukrainian School and meets the requirements of the State Standard of Basic Secondary Education. The scientific and methodological foundation of the publication is based on contemporary concepts of the competence-based, activity-oriented, and cultural approaches, as well as on psycholinguistic principles of second language acquisition. This ensures that the textbook content is not only instructional but also developmental and educational in nature. The authors adhere to the principles of conscious, gradual, and situational learning, successfully combining the linguistic system with communicative practice. The textbook is aimed not only at mastering grammatical structures but also at developing listening, speaking, reading, and writing skills, thus forming an integrated system of communicative activity. The authors place particular emphasis on the communicative approach to teaching Ukrainian as the state language. This approach focuses on developing learners' ability to use language as a means of communication in real-life situations, fostering skills of listening, comprehension, expressing personal opinions, engaging in dialogue, and producing coherent texts. The content of the instructional material, the system of exercises, and the types of tasks are oriented not merely toward the acquisition of language norms, but primarily toward the practical use of language in oral and written communication. This fully corresponds to the principles of competence-based and activity-oriented learning embedded in the concept of the New Ukrainian School. The textbook has a clear structure based on the thematic-situational principle. The content of the units corresponds to the age-specific characteristics of fifth-grade learners and facilitates a gradual transition from elementary language proficiency to functional use of Ukrainian in everyday, educational, and cultural communication. Each unit includes:

- a brief introduction outlining the topic and communicative objectives;
- lexical and grammatical material presented in an accessible and illustrative format;

---

* Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian University, Berehove, Ukraine
University of Nyiregyháza, Nyiregyháza, Hungary

barany.erzsebet75@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8395-5475

** Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian University, Berehove, Ukraine

e-mail: libak.natalka@kmf.org.ua

ORCID: 0000-0002-0200-4668

– a system of exercises and tasks of varying levels of complexity (reproductive, reconstructive, and creative);

– sections such as "Working Together", "Check Yourself" and "Did You Know?", which activate learners' independent work.

The material is accompanied by illustrations, dialogues, short texts, proverbs, and cultural commentaries reflecting both Ukrainian and Hungarian cultural environments, thereby promoting intercultural understanding. Particular attention should be given to the unit devoted to Ukrainian traditions, holidays, and customs, where language tasks are combined with cultural content, fostering learners' value-based attitudes toward Ukrainian culture. This approach corresponds to the concept of "language through culture", which is actively developed in European linguodidactics. The methodological framework of the textbook is systematic and modern. Tasks are differentiated according to learners' levels of language proficiency, and the gradual development of grammatical, lexical, phonetic, orthographic, and communicative competences is ensured. Lessons provide models of oral and written expression, which stimulate learners' creative activity and support the implementation of the activity-oriented approach. Sections such as "Pay Attention", "Recall from Primary School", and "Learn to Use Correctly" contribute to knowledge systematization and self-assessment. The use of game elements, interactive situations, and short dialogues creates a positive emotional learning environment. An important component of the methodological apparatus is the system of symbols that helps learners navigate the structure of tasks and clearly understand the type of learning activity involved. In particular, the textbook uses symbols such as "Listen", "Write in Your Notebook", "Answer the Questions", "Work Together", "Advanced Task", and "Vocabulary Work / Translation Exercise". This system of visual markers makes the learning process clear, structured, and manageable for both learners and teachers. The symbols facilitate comprehension, encourage independent and group work, maintain attention, and contribute to the gradual development of learner autonomy. The textbook successfully employs a personalized mode of presentation through fictional helper characters – Davyd, Oksana, Zoltan, and Csilla. This creates a sense of dialogue, introduces elements of play and interaction, and enhances positive motivation to learn Ukrainian. Thanks to these characters, learning tasks are perceived not as formal exercises but as friendly guidance or an invitation to explore the beauty of the Ukrainian language. The textbook includes linguistic and translation parallels between Ukrainian and Hungarian, which help learners consciously acquire the material through comparison of linguistic phenomena. This approach fosters interlingual competence and reduces language interference. The language of presentation is clear, logical, and emotionally engaging, adapted to learners' perception. The authors avoid excessive theoretical definitions, instead offering communicative models that stimulate real language use. The visual design of the textbook is attractive. Illustrations not only enhance the appearance of the pages but also perform an instructional function by motivating learners, providing cues, and structuring the material. It is important to emphasize the scientific and methodological advantages of the textbook, including:

– compliance with the concept of the New Ukrainian School, focusing on competence development through activity and cooperation;

– communicative orientation, teaching language as a means of communication;

– multilingual adaptation, taking learners' native language into account when explaining grammar;

– interactivity and creativity, including project-based tasks and role-playing activities;

– educational value, fostering respect for the state language, culture, and traditions.

It should be noted that while the textbook meets contemporary requirements, it would be advisable to supplement it with digital components, such as online exercises, QR links to audio materials, or interactive tests. This would further support the development of listening competence and enhance learner motivation. The textbook "Ukrainian Language: Grade 5 Textbook for General Secondary Schools with Hungarian-Language Instruction" represents an exemplary model of modern instructional and methodological support for language education in a multilingual region. It combines scientific rigor with didactic coherence and offers teachers an effective tool for developing learners' communicative language competence. The textbook possesses high scientific, pedagogical, and educational value.

**БЕЦА С.Д., ПАВЛОВИЧ Ю.П., ПЕВСЕ А.А.: "УКРАЇНСЬКА МОВА:
ПІДРУЧНИК ДЛЯ 5 КЛАСУ З НАВЧАННЯМ УГОРСЬКОЮ МОВОЮ
ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (З АУДІОСУПРОВОДОМ)".
ЧЕРНІВЦІ: МПП "БУКРЕК", 2023. 248 с.**

С. Б. Барань, Н. А. Лібак

Підручник "Українська мова: підручник для 5 класу з навчанням угорською мовою" є результатом спільної праці фахівців-лінгводидактів, науковців і практиків, які поєднали сучасні підходи до мовної освіти з реальними потребами учнів, що вивчають українську мову як державну в багатомовному середовищі Закарпаття.

Актуальність видання зумовлена потребою в якісному, комунікативно орієнтованому навчальному ресурсі, який забезпечує поступове та свідоме оволодіння українською мовою як державною на основі врахування рідномовної бази учнів. Підручник спрямований на реалізацію державної мовної політики України, підтримку мовного розвитку школярів у поліетнічних регіонах, формування у них мовно-комунікативної компетентності, мовного чуття та позитивної мотивації до вивчення державної мови.

Підручник створено відповідно до модельної навчальної програми "Українська мова для класів з навчанням угорською мовою. 5-9 класи" для закладів загальної середньої освіти (автори-укладачі Черничко С.С., Певсе А.А. та ін.), відповідає концептуальним засадам Нової української школи та вимогам Державного стандарту базової середньої освіти.

Науково-методичну основу видання становлять сучасні концепції компетентнісного, діяльнісного та культурологічного підходів, а також психолінгвістичні засади засвоєння другої мови, що робить його зміст не лише навчальним, а й розвивальним і виховним.

Авторський колектив дотримався принципів свідомого, поетапного і ситуативного навчання, вдало поєднавши мовну систему з комунікативною практикою. Підручник спрямований не лише на засвоєння граматичних структур, а й на розвиток умінь слухати, говорити, читати й писати – тобто формує цілісну систему комунікативної діяльності.

Автори підручника акцентували увагу на комунікативному підході до навчання української мови як державної. Такий підхід передбачає формування в учнів здатності користуватися мовою як засобом спілкування в реальних життєвих ситуаціях, розвиток умінь слухати, розуміти, висловлювати власну думку, вести діалог і створювати зв'язні тексти.

Зміст навчального матеріалу, система вправ і типи завдань орієнтовані не лише на засвоєння мовних норм, а насамперед – на практичне застосування мови в усному та писемному мовленні, що повністю відповідає принципам компетентнісного та діяльнісного навчання, закладеним у концепції Нової української школи.

Підручник має чітку структуру, побудовану за тематико-ситуативним принципом. Зміст розділів відповідає віковим особливостям учнів 5 класу та сприяє поступовому переходу від елементарного володіння мовою до функціонального використання в побутовому, навчальному та культурному спілкуванні.

Кожен розділ містить:

- короткий вступ, який окреслює тему та комунікативні цілі;
- мовний і граматичний матеріал, поданий у доступній, наочно-прикладній формі;
- систему вправ і завдань різного рівня складності (репродуктивні, реконструктивні, творчі);
- рубрики "Працюємо разом", "Перевір себе", "Це цікаво!", які активізують самостійну діяльність учня.

Матеріал супроводжений ілюстраціями, діалогами, міні-текстами, прислів'ями та культурними коментарями, що відображають українське та угорське культурне середовище, завдяки чому сприяє міжкультурному взаєморозумінню.

Особливої уваги заслуговує розділ, присвячений українським традиціям, святам і звичаям, де мовні завдання поєднуються з культурологічним змістом, формуючи у школярів ціннісне ставлення до української культури. Це відповідає концепції «мова через культуру», що активно розвивається у європейській лінгводидактиці.

Методичний апарат підручника побудований системно і сучасно. Завдання диференційовано за рівнями мовної підготовки, передбачено поступовий розвиток граматичної, лексичної, фонетичної, орфографічної та комунікативної компетентностей. Уроки подають зразки усних і письмових висловлювань, що стимулює творчу активність учнів і забезпечує реалізацію діяльнісного підходу.

Рубрики "Зверни увагу", "Пригадай із початкової школи", "Навчися правильно" сприяють систематизації знань і самоконтролю. Використання елементів гри, інтерактивних ситуацій, коротких діалогів створює позитивний емоційний фон навчання.

Важливою складовою методичного апарату є система умовних позначок, яка допомагає учням орієнтуватися в структурі завдань і чітко розуміти вид навчальної діяльності. Зокрема, у підручнику використано такі позначки: "Послухайте", "Виконуйте письмово в зошиті", "Дайте відповіді на запитання", "Працюємо разом", "Завдання підвищеної складності", "Словникова робота / вправа на переклад".

Ця система візуальних маркерів робить навчальний процес зрозумілим, структурованим і керованим як для учнів, так і для вчителя. Позначки полегшують сприйняття матеріалу, стимулюють самостійну та групову роботу, підтримують увагу й допомагають поступово формувати навички навчальної автономії.

У підручнику вдало застосовано персоналізовану форму подачі матеріалу – учням допомагають умовні персонажі-помічники: Давид, Оксана, Золтан і Чілла. Це створює відчуття присутності співрозмовника, додає елемент гри та спілкування, сприяє формуванню позитивної мотивації до вивчення української мови. Завдяки цим героям навчальний процес набуває емоційної привабливості, а завдання сприймаються не як формальні вправи, а як дружня порада чи виклик до пізнання краси українського слова.

Підручник містить мовні та перекладні паралелі української й угорської мов, що допомагає учням усвідомлено засвоювати матеріал, порівнюючи мовні явища. Такий підхід формує міжмовну компетентність і зменшує інтерференцію.

Мова викладу – ясна, логічна, емоційно насичена, близька до учнівського сприйняття. Автори уникають перевантаження теоретичними визначеннями, натомість пропонують комунікативні моделі, що стимулюють реальне використання мови.

Оформлення підручника – візуально привабливе. Ілюстрації не лише прикрашають сторінки, а й виконують навчальну функцію – мотивують, підказують і структурують матеріал.

Вважаємо важливим наголосити на науково-методичних перевагах підручника, зокрема:

- відповідність концепції НУШ – формування компетентностей через діяльність і співпрацю;
- комунікативна спрямованість – навчання мови як засобу спілкування;
- багатомовна адаптація – урахування рідної мови учнів при поясненні граматики;
- інтерактивність і креативність – наявність завдань проєктного типу, рольових ігор;
- виховний потенціал – виховання поваги до державної мови, культури, традицій.

Варто наголосити на тому, що підручник відповідає сучасним вимогам, однак доцільно було б доповнити його цифровими компонентами – онлайн-вправами, QR-покликаннями на аудіоматеріали чи інтерактивні тести. Це сприяло б розвитку слухової компетентності та мотивації.

Підручник «Українська мова: підручник для 5 класу з навчанням угорською мовою» є зразком сучасного навчально-методичного забезпечення мовної освіти в багатомовному регіоні. Він поєднує наукову обґрунтованість та дидактичну логіку, пропонує вчителям ефективний інструмент для формування мовно-комунікативної компетентності учнів. Вважаємо, що підручник має високу наукову, педагогічну та виховну цінність.